

Київський університет імені Бориса Грінченка
Інститут журналістики
кафедра журналістики та нових медіа

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О. Б. Жильцов

« _____ » _____ 2021р.

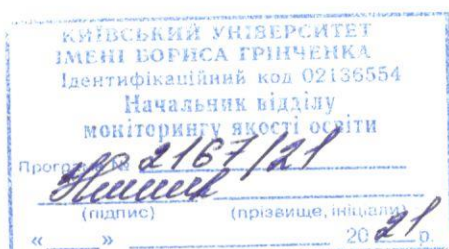
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОСНОВИ ФОТОСПРАВИ, ВІДЕОЗЙОМКИ І МОНТАЖУ:
ОСНОВИ ФОТОМИСТЕЦТВА

для студентів

спеціальності: 061 Журналістика

рівня вищої освіти: першого (бакалаврського)

освітньої програми: 061.00.02 «Реклама і зв'язки із громадськістю»

Київ – 2021

Розробники: Ратушний Р.Я., старший викладач кафедри журналістики та нових медіа

Викладачі: Єрмакова І.О., викладач кафедри журналістики і нових медіа

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри (циклової комісії) журналістики та нових медіа

Протокол від «30» серпня 2021 року № 1

Завідувач кафедри (голова циклової комісії) В.О. Гандзюк

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми (керівником проектної групи)

____ . ____ 20 ____ р.

Гарант освітньої (професійної / наукової) програми 061.00.02 «Реклама і зв'язки з громадськістю»

(керівник проектної групи) (М.М. Нетреба)

Робочу програму перевірено

____ . ____ 20 ____ р.

Заступник директора Інституту журналістики (О.А. Росінська)

Пролонговано:

на 20 ____ /20 ____ н.р. _____ (_____), “ ____ ” ____ 20 ____ р., протокол № ____

на 20 ____ /20 ____ н.р. _____ (_____), “ ____ ” ____ 20 ____ р., протокол № ____

на 20 ____ /20 ____ н.р. _____ (_____), “ ____ ” ____ 20 ____ р., протокол № ____

на 20 ____ /20 ____ н.р. _____ (_____), “ ____ ” ____ 20 ____ р., протокол № ____

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
Основи фотомистецтва		
	Денна	Заочна
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	Українська	
Курс	2	
Семестр	3	
Кількість змістових модулів з розподілом:	2	
Обсяг кредитів	2	
Обсяг годин, в тому числі	60	
Аудиторні	28	
модульний контроль	4	
самостійна робота	28	
форма семестрового контролю	залік	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Робоча навчальна програма з дисципліни «Фотожурналістика» є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою журналістики та нових медіа на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів відповідно до навчального плану для цієї спеціальності денної форми навчання. Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання.

Представлений курс присвячений вивченню теоретичних та практичних засад фотожурналістики як специфічної прикладної дисципліни у медіа системі, візуально-графічній культурі та мистецтві в цілому. В рамках курсу вивчається історія становлення фотографічної справи, її еволюцію з царини мистецтва у журналістику, сучасні процеси масової комунікації. Розглядаються основні жанри фотографування, технічні прийоми їх виконання, в т.ч. на етапах підготовки до зйомки та постобробки отриманих зображень. Під час опанування дисципліни студентам пропонується на практиці випробувати здобуті теоретичні знання, напрацювати професійні навички та вміння, які необхідні фотокореспонденту, фотографу, фотохудожнику під час повсякденної фахової діяльності. Також приділяється увага взаємодії фотографії з іншими формами інформації та видами медіа, що використовуються у сучасних масових комунікаціях.

Метою навчального курсу «Фотожурналістика» є формування у студента системи знань про фотожурналістику та вироблення практичних вмінь та навичок роботи як фотокореспондента.

Завдання курсу:

- інтеграції міждисциплінарних знань студентів щодо візуальної інформації;
- визначення ролі фотографії у журналістиці та візуальній культурі;
- напрацювання знань та вмінь необхідних для фотографування, подальшої роботи з фотографією у професійній діяльності;
- вивчення жанрової специфіки фотографії, її створення та поширення, використання у масово-комунікаційних процесах;
- вивчення розмаїття засобів та прийомів фотографування;
- формування навичок проектної роботи у візуальній культурі.

Завдання дисципліни передбачають такі процеси:

- розвивати *інтегральну компетентність*: Здатність виконувати складні спеціалізовані завдання в галузі журналістики, що передбачає застосування положень і методів соціально-комунікаційних та інших наук і характеризується невизначеністю умов щодо забезпечення ефективності комунікаційної діяльності;
- розвивати *загальні компетентності*:
 - **ЗК5** -Здатність розвивати й підтримувати на якісному рівні професійну

- діяльність. Здатність до самостійної пізнавальної діяльності, самоорганізації та саморозвитку. Спрямованість на розкриття особистісного потенціалу та самореалізацію. Прагнення до особистісного професійного лідерства та успіху
- **ЗК6** - Усвідомлення власного емоційного стану, самоконтроль і саморегуляція; самоповага і впевненість; уміння долати труднощі, стійкість до стресів; загальний оптимістичний настрій, ініціативність, налаштованість на позитивний результат.
 - **ЗК7** - Готовність та здатність виконувати проекти у складі групи, брати на себе відповідальність за виконання спільних робіт.

фахові:

- **ФК7**- Здатність формувати інформаційний контент. Володіння професійними технологіями. Знання SMM-менеджменту. Можливість використовувати відповідне програмне забезпечення в професійній діяльності і приватному житті. Володіння практичними засадами копірайтингу. Уміння виробляти рекламні та PR-продукти (тексти, візуальні образи, публічні виступи). Можливість моделювати рекламні та PR-повідомлення відповідно до концепцій комунікаційних кампаній.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

Навчання за дисципліною спрямоване на отримання таких *програмних результатів за ОПІ 061.00.02 «Реклама і зв'язки з громадськістю», освітнього рівня першого «бакалаврського»:*

Програмні результати вивчення дисципліни:

- **ПРН6** - Управляти емоційним інтелектом, володіти методиками самоконтролю, засвоювати культурні сценарії емоційної поведінки відповідно до соціальної ролі особистості.
- **ПРН7** - Демонструвати спроможність ефективно працювати в команді. Координувати виконання завдання із завданнями колег.
- **ПРН8** - Демонструвати когнітивну гнучкість та адаптацію при взаємодії з іншими, здатність до мультизадачності, комплексного вирішення складних багатоаспектних завдань
- **ПРН14** - Використовувати ІТ-технології. Створювати рекламні та PR-продукти (візуальні образи).

Під час семінарських занять, індивідуальної навчально-дослідницької та самостійної роботи студенти *набувають відповідні вміння та навички.*

Вимоги до знань студентів.

Студент повинен знати:

- Що таке візуальна культура та візуальна комунікація.
- Що таке фотографія.
- Які формувалася сучасна фотографія.
- Що пов'язує фотографію та журналістику.

- Які є основні жанри фотографії.
- Засоби та технології фотографування.
- Відмінності між друкованим фото та цифровим.
- Відмінності між фотожурналістикою та фотомистецтвом.
- Основні українські та зарубіжні фотоконкурси.

Вимоги до умінь і навичок студентів.

Студент повинен вміти:

- Фотографувати власноруч.
- Робити різні за жанрами фотографії.
- Вміти фантазувати з жанровими та композиційними ознаками.
- Вміти здійснювати постобробку фото.
- Працювати у проектній діяльності пов'язаній з візуальною культурою.
- Вміти працювати командно та індивідуально.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Тематичний план для денної форми навчання

Назви змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт				
		Аудиторні				Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Модульні	
Змістовий модуль I. Зйомка камерою мобільного телефону і цифровим фотоапаратом. Камера: основні елементи управління						
Тема 1. Камера: основні елементи управління.	18	2		6		10
Модульний контроль №1	2				2	
Разом	20	2		6	2	10
Змістовий модуль II. Головні відмінності у зйомці фотоапаратом і камерою мобільного телефону						
Тема 2. Діафрагма і глибина різко зображувального простору (ГРЗП) – основний технічний засіб у творчості фотографа, фотокореспондента.	10	2		4		4
Тема 3. Основні жанри фотозйомки.	10	2		4		4
Тема 4. Основні жанри і принципи зйомки	10	2		4		4
Тема 5. Постпродакшн – обробка фотознімків та підготовка їх до публікації у мас медіа. Відмінності у підготовці зображень для друкованих та інтернет видань. Копірайт. Авторське право і як його забезпечити? Зйомка відкритою і скритою камерою – морально-етичні аспекти роботи фотожурналіста. Підготовка фотознімків для участі у фотоконкурсах. Участь у республіканських та міжнародних виставках, салонах та інших спеціалізованих фотоконкурсах.	8			2		6
Модульний контроль №2	2				2	
Разом	40	6		14	2	18
Усього	60	8		20	4	28

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Зйомка камерою мобільного телефона і цифровим фотоапаратом. Камера: основні елементи управління.

Лекція 1. Камера: основні елементи управління

Затвор камери, ісо, діафрагма – складові творчості і технічно грамотного знімка. Технічне забезпечення фотокореспондента. Архівування та обробка фотознімків.

Література: 6, 8, 11.

Практичне заняття 1. Фотокамера. Органи управління. Основні правила роботи з фотоапаратом

Література: 6, 8, 11.

Практичне заняття 2. Діафрагма. ГРЗП – використання цього прийому у фотозйомці

Література: 6, 8, 11.

Практичне заняття 3. RAW, JPEG, TIFF – різні формати файлів і їх використання. Fast Stone Image Viewer – програма для ведення архіву фотографа

Література: 6, 8, 11.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. Головні відмінності у зйомці фотоапаратом і камерою мобільного телефону

Лекція 2. Діафрагма і глибина різко зображувального простору (ГРЗП) – основний технічний засіб у творчості фотографа, фотокореспондента

Особливості сучасної фотографії в світі: екстремальні теми, антиестетика, сюрреалістичний гламур. Особливості сучасної фотографії в Україні. Цифрова фотографія проти друкованої продукції. Постановочні фото проти натуралістичної зйомки. Комерціалізація фото. Сучасні фотоконкурси та бієнале. Фотографія в сучасному мистецтві та медіа-арті.

Література: 1, 2, 3, 5, 11, 40.

Практичне заняття 4. Fast Stone Image Viewer робота по конвертації файлів

Література: 1, 2, 3, 5, 11, 40.

Практичне заняття 5. Мобільна фотографія. Зйомка камерою мобільного телефона і обробка знімків Робота з діафрагмою

Література: 1, 2, 3, 5, 11, 40.

Лекція 3. Основні жанри фотозйомки

Основні жанри фотозйомки. Портрет. Пейзаж. Натюрморт. Нью. Макрозйомка, деталізоване фото. Основні засади виготовлення фото у подібних жанрах. Визнані світові майстри цих жанрів. Їх професійні техніки. Репортажне фото. Анімалістичне фото. Модне («фешн») фото. Воєнне фото. Урбаністичне фото. Спортивне фото. Композиція. Робота із світлом на пленері і в студії.

Література: 1, 2,3, 5,11, 40.

Практичне заняття 6. Класичні жанри фотографії. Натюрморт

Література: 1, 2,3, 5,11, 40.

Практичне заняття 7. Пейзаж. Архітектура. Інтер'єр

Література: 1, 2,3, 5,11, 40.

Лекція 4. Основні жанри та принципи зйомки

Види репортажної зйомки і завдання які стоять перед фоторепортером. Новинна фотографія (прес-фотографія), фоторепортаж, документальна фотографія, вулична фотографія (стріт-фото), фотонарис, авторський проект у фотожурналістиці. Фоторепортаж як головний жанр фотожурналістики. Техніка і метод зйомки у роботі фотожурналіста.

Література: 1, 2,3, 5,11, 40.

Практичне заняття 8. Екстер'єр

Література: 1, 2,3, 5,11, 40.

Практичне заняття 9. Тревел зйомка

Література: 1, 2,3, 5,11, 40.

Практичне заняття 10. Фешн-зйомка (зйомка концертів, показів моди)

Література: 1, 2,3, 5,11, 40.

Практичне заняття 11. Портрет: постановочний, груповий

Література: 1, 2,3, 5,11, 40.

Практичне заняття 12. Фотозйомка на пленері при натуральному освітленні

Література: 1, 2,3, 5,11, 40.

Практичне заняття 13. Робота в студії із додатковим освітленням (імпульсне та постійне). Робота із спалахом на фотокамері

Література: 1, 2, 3, 5, 11, 40.

Практичне заняття 14. Ракурс – точка зйомки. Як правильно їх вибрати? Основи композиції і їх застосування при зйомці фоторепортажу. Відбір і підготовка фотознімків до друку або ж використання світлин у інтернет просторі. Юридичні та правові аспекти в роботі фотожурналіста. Робота з копірайтом (авторське право)

6. КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	М 1		М 2	
		кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	1	1	3	3
Відвідування практичних занять	1	3	3	7	7
Робота на практичному занятті	10	3	30	7	70
Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5	5	25
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25
Разом:			64		130
Максимальна кількість балів	194				
Розрахунок коефіцієнта	$194 : 100 = 1,94$				

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання

Змістовий модуль I

Тема 1. Відзняти серію кадрів з різними значеннями діафрагми для розуміння як на практиці працює глибина різкозображувального простору.

Змістовий модуль II

Тема 2. Відзняти серію кадрів із різними значеннями діафрагми, витримки, ISO, щоб зрозуміти як правильно отримувати технічно грамотні знімки.

Тема 3. Впорядкувати за допомогою програми Fast Stone Image Viewer або ж подібної свої фотоархіви.

Тема 4-5. Відзняти групу людей, правильно побудувати кадр (ріст учасників зйомки, одяг як кольорові плями, настрій).

Тема 6. Ознайомитися з нормативними документами з цього питання і зокрема – «Закон про авторське право і суміжні права» (1994).

Критерії оцінювання самостійної роботи

Кожна самостійна робота оцінюється у 5 балів. Максимальне розкриття питання та виконання практичних завдань гарантує студентові отримання високої оцінки, що пізніше буде врахована у загальний рейтинг під час складання навчальної

дисципліни на сесії.

Критерії оцінювання відповіді:

- відповідність змісту;
- повнота і ґрунтовність викладу;
- доказовість і логічність викладу;
- термінологічна коректність;
- здатність до обґрунтування висновків;
- володіння нормами літературної мови і культури письмової відповіді.

6.3. Форма проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Контрольна модульна робота проводиться у формі тестування на платформі електронного курсу.

Контрольні тести містять двадцять п'ять тестових завдань різних за формою і типом складності.

Критерії оцінювання:

За кожен правильну відповідь - 1 б.

- знання теоретичного матеріалу;
- ґрунтовна обізнаність із працями медіадослідників;
- термінологічна коректність;
- здатність до обґрунтування висновків.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Основи фотосправи, відеозйомки і монтажу: Основи фотомистецтва» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип коопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок, розширення кількості підсумкових балів до 100. Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти, де зазначено види контролю й принципи їх оцінювання.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на практичних заняттях, виконання самостійної роботи, складання модульних контрольних робіт та інших видів контролю.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;

- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

Шкала оцінювання

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100-90
дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ «Основи фотосправи, відеозйомки і монтажу: Основи фотомистецтва»

Разом: 60 год., з них лекційних – 8 год., практичні заняття – 20 год., самостійна робота – 28 год., модульний контроль – 4 год., підсумковий контроль – залік

Модулі	Змістовий модуль I					
Кількість балів за модуль	64 бали					
Теми лекцій	Камера: основні елементи управління – 16.					
Теми практичних занять	Фотокамера. Органи управління. Основні правила роботи з фотоапаратом – 10 + 16.	Діафрагма. ГРЗП – використання цього прийому у фотозйомці – 10 + 16.	RAW, JPEG, TIFF – різні формати файлів і їх використання Fast Stone Image Viewer – програма для ведення архіву фотографа – 10 + 16.			
Самостійна робота	5 б.					
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота (25 балів)					
Кількість балів за модуль	Змістовий модуль II 130 балів					
Теми лекцій	Діафрагма і глибина різко зображувального простору (ГРЗП) – основний технічний засіб у творчості фотографа, фотокореспондента – 1 б.		Основні жанри фотозйомки – 1 б.		Основні жанри та принципи зйомки – 1 б.	
Теми практичних занять	Fast Stone Image Viewer робота по конвертації файлів – 10 б.+1 б.	Мобільна фотографія – 10 + 16.	Зйомка камерою мобільного телефона і обробка знімків – 10 + 16.	Порівняння результатів зйомки фотокамерою і мобільним телефоном – 10 + 16.	Класичні жанри фотографії – 10 +	Грелвзйомка – 10 + 16. Портрет: постановочний, груповий – 10 + 16. Фотозйомка на пленері при натуральному світленні – 10 + 16
Самостійна робота	25 б.					
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота (25 балів)					
Підсумковий контроль	залік					

8. Рекомендована література та джерела

Основна література:

1. Журналістський фах: Фотожурналістика: Методичні рекомендації / Київ. нац. ун-т ім. Т. Г. Шевченка / Укл. В.В. Гридчина. – К.: Інститут журналістики, 2012. – 60 с.
2. Трачун О. Історія української фотографії. – К.:, 2014. - 255 с.
3. Трачун А. Фотографія в Україні. – Х.:, 2010. - 212 с.
4. Михайлин І.Л. Основи журналістики: підручник [для студ. вищ. навч. закл.] - 5-те вид., переробл. та доп. - К. : Центр учбової л-ри, 2011. - 494 с.
5. Потятиник Б. Інтернет-журналістика. – Львів., 2010. – 246 с.
6. Гід журналіста / упоряд. Лазарева А. – К., 1999. – 96 с.
7. Різун В. Теорія масової комунікації. – К.: ВПЦ Київський університет, 2008. – 180 с.
8. Дмитрієв М. Початок репортажної фотографії / М. Дмитрієв. - М. : АРТ-РОДНИК, 2012.
9. Здоровега В. Й. Теорія і методика журналістської творчості / В.Й. Здоровега: Підручник. – Львів: ПАІС, 2008. – 270 с.
10. Законодавство України: Про пресу України: Інформація і свобода слова. – К.: Молодь, 1997.

Додаткова література:

11. Digital cultures. Understanding new media / [edit. by G. Creeber, R. Martin]. – Maidenhead, Berkshire: Open University Press, 2009. - 205 p.
12. Frost C. Media Ethics and Self-regulation. — Harlow, 2000. – 112 с.
13. Moores S. Thinking about Media and Communications. — L.; N. Y., 2005. – 110 с.
14. Stevenson N. Understanding Media Cultures: Social Theory and Mass Communication. — 2nd ed. — L., 2009. – 120 с.
15. Агафонова Н. Морфологія Digital Art: актуалізація іскусствоведческого підхода / Н. Агафонова // Іскусство и культура. — Витебск: Изд. Витебского
16. Агафонова Н. Экранное искусство: художественная и коммуникативная специфика / Н. Агафонова. — Минск: БГУ культуры и искусств, 2009. — 273 с.
17. Алфьорова З. Екранна форма новітньої доби в контексті мультимедійності / З. Алфьорова // Культура України. — Харків: Вид-во ХДАК, 2014. — Вип. 47. — С. 156-162
18. Анатомія рекламного образу / [под. общ. ред. А. В. Овруцкого]. – С.-Пб.: Питер, 2004. – 224 с.
19. Арквілла Д., Ронфельдт Д. Мережі і мережеві війни. – К., 2005. – 350 с.
20. Аронсон Э. Общественное животное : введение в социальную психологию / Э. Аронсон; [пер. с англ. Н. Миронов, С. Рысев]. – 7-е. изд. – М.: Прайм-Еврознак, 1998. - 517 с.
21. Вацлавик, П. Психология межличностной коммуникаций / П. Вацлавик,

- Дж. Бивин, Д. Джексон. – СПб., 2000.
- 22.Вершинская О. Н. Информационно-коммуникационные технологии и общество. — М., 2007. — 234 с.
 - 23.Вирилио П. Машина зрения / П. Верилио . — [пер. с фр. А. Шестакова] . Санкт-Петербург: Наука, 2004. — 139 с.
 - 24.гос. ун-та, 2011. — №2 (2) . — С. 40-45.
 - 25.Дайсон Е. Життя за добу Інтернету. Release 2.1. – К., 2002. – 343 с.
 - 26.Дмитровський З.Є. Телевізійна журналістика. – Львів., 2009. – 224 с.
 - 27.Дорошева Н. Все, что Вы хотели знать о некоммерческом секторе, но боялись спросить: Пособие для журналистов. – М., 2002.
 - 28.Еллюль Ж. Техніка або виклик століття / Сучасна зарубіжна соціальна філософія : хрестоматія / Ж. Еллюль. – К.: Либідь, 1996. – С. 25 – 57.
 - 29.Журналістика та медіа: довідник // За ред. Вайшенберга З., Кляйнштойберга Г. та ін. – К., 2011. – 529 с.
 - 30.Катрікала В. Медіа-арт. На шляху до нового визначення мистецтва в столітті технологій [Електроний ресурс] / В. Катрікала . — 2015. — Режим доступу: http://www.academia.edu/11185472/Media_Art._Towards_a_New_Definition_of_rts_in_the_Age_of_Technology. — Назва з екрана.
 - 31.Кук С. Коротка історія роботи з мистецтвом нових медіа / С. Кук . — Берлін: Зелена скриня, 2010. — 232 с.
 - 32.Культура: довідник-словник [Електроний ресурс]. — 2015. — Режим доступу: http://www.artap.ru/cult/v_art.htm. — Назва з екрана.
 - 33.Лазарсфельд П. Массовая коммуникация, массовые вкусы и организованное социальное действие / П. Лазарсфельд, Р. Мертон // Массовая коммуникация в современном мире: методология анализа и практика исследований : хрестоматія / [сост. Назаров М. М.]. - М., 2002. - С. 138-149.
 - 34.Леви-Стросс К. Структура и форма // Семиотика. – М.: Радуга, 1983.
 - 35.Леві-Строс К. Структурна антропологія. – К.: “Основи”, 1977.
 - 36.Ліщинська О. Медіа-арт в українському візуальному мистецтві: філософсько–естетичні ідеї та вияви / О. Ліщинська // Гілея: науковий вісник. Київ: Вид-во «Гілея», 2013. — № 78. — С. 256-259.
 - 37.Лотман Ю. М. Семиосфера: Культура и взрыв. Внутри мыслящих миров: Статьи. Исследования. Заметки. – СПб.: «Искусство – СПб», 2000.
 - 38.Мак-Комбс М. Встановлення пріоритетів: масмедії та громадська думка / М. Мак-Комбс; [пер. з англ.]. - К.: К.І.С., 2007. - 256 с.
 - 39.Московичи С. Век толп. Исторический трактат по психологии масс / С. Московичи; [пер. с франц.]. - М.: Центр психологии и психотерапии, 1996. - 478 с.
 - 40.Назаров М. М. Визуальные образы в социальной и маркетинговой коммуникации: опыт междисциплинарного исследования / М. М. Назаров, М. А. Папантиму. – М.: Либроком, 2009. – 216 с.

41. Олег Оленев. Нет-арт // Цифрові технології українського медіа-мистецтва. С.200-204
42. Павлюк Л. С. Знак, символ, міф у масовій комунікації / Л. С. Павлюк. – Львів: ПАІС, 2006. – 120 с.
43. Павлюк Л. С. Риторика, ідеологія, персуазивна комунікації / Л. С. Павлюк. – Львів: ПАІС, 2007. – 168 с.
44. Сколота З. Современное искусство: формы и технологии [Електроний ресурс] / З. Сколота // Молодой ученый: ООО «Издательство Молодой ученый», 2013. — №11. — Режим доступа: <http://www.moluch.ru/archive/58/8215/>. — Назва з екрана.
45. Сніжко А. С. Методика структурного аналізу політичного плакату (на прикладі матеріалів німецької пропаганди 1941-1944 рр.) / А. С. Сніжко // Політологічний вісник. – 2010. – № 47. - С. 275-284.
46. Сучасні технології та засоби маніпулювання свідомістю, ведення інформаційних війн і спеціальних інформаційних операцій / [Петрик В. М., Штоквиш О. А., Кальниш В. В. та ін.] – К.: Росава, 2006. – 208 с.
47. Тетерин С. Медиа-арт [Електроний ресурс] / С. Тетерин // Арт-азбука: словарь современного искусства. — [ред.-упор. М. Фрай]. — 2007. — Режим доступа: [http://web.archive.org/web/20111008235215/http://azbuka.gif.ru/alfabet/m/media art/](http://web.archive.org/web/20111008235215/http://azbuka.gif.ru/alfabet/m/media%20art/). — Назва з екрана.
48. Уэбстер Ф. Теории информационного общества. — М., 2004. — 300 с.
49. Язык мультимедиа. Эволюция экрана и аудиовизуального мышления / [Яременко Е., Буров А., Соколов С. и др.] ; под. ред. Е. Яременко. — Москва: 12 Изд. Всероссийского гос. ун-та кинематографии им. С. А. Герасимова, 2012. — 349 с.

Інтернет-джерела:

1. www.nsju.org.ua
2. www.profspilka.org.ua
3. www.telekritika.kiev.ua
4. www.mediakrytyka.info
5. www.rada.gov.ua.
6. www.ombudsman.kiev.ua
7. www.stc.gov.ua
8. www.niss.gov.ua
9. www.civicua.org
10. www.cure.org.ua
11. www.aidsalliance.kiev.ua
12. www.afew.org
13. www.lgvs.org.ua
14. www.un.kiev.ua
15. www.kmu.gov.ua

16. www.me.gov.ua
17. www.minagro.kiev.ua
18. www.minfin.gov.ua
19. www.rada.kiev.ua
20. www.dkrp.gov.ua
21. www.ukrstat.gov.ua
22. www.amc.gov.ua
23. www.spfu.gov.ua
24. www.istock.com.ua
25. www.ir.org.ua
26. www.uceps.com.ua
27. www.korrespondent.net
28. www.ufs.kiev.ua
29. www.uts.net.ua
30. liga.net